

د ډی برخه دڅارویو تنظیم او اداره

دویم لوست
د څارویو د فضله موادو (غایطه موادو) تنظیم او اداره

اصطلاح گاني

- سره (کود) Fertilizer
- د ځمکې د دايرې (کرې) د اقليم (اب و هوا) تغیر يا بدلېدنه Global climate change
- د شنو خونو اغېزې يا تاثيرات Green house effect
- دڅارويو سره يا کود (فضله مواد) Manure
- مېتان (کيمياوي عضوي مرکب دی) Methane
- نايټرېټ کيمياوي مواد Nitrate
- اساسي يا عضوي مواد Organic matter

د څارويو د سرويا فضلہ موادو (کود) د څرنګوالو په اړوند څه پوهېږئ؟

1. *Manure* د اهلي يا کورني څارويو د فرعي حاصلاتو يا سري (فضلہ موادو) څخه عبارت ده.

❖ نوموړي مواد د انرژي، اساسي (عضوي) موادو او سره (کود) د نباتاتو لپاره په کار وړل کېږي.

❖ د څارويو سره (فضلہ مواد يا کود) نظر د هغې يعني فضلہ موادو لرونکو برخو ته د ارزښت وړ ده.

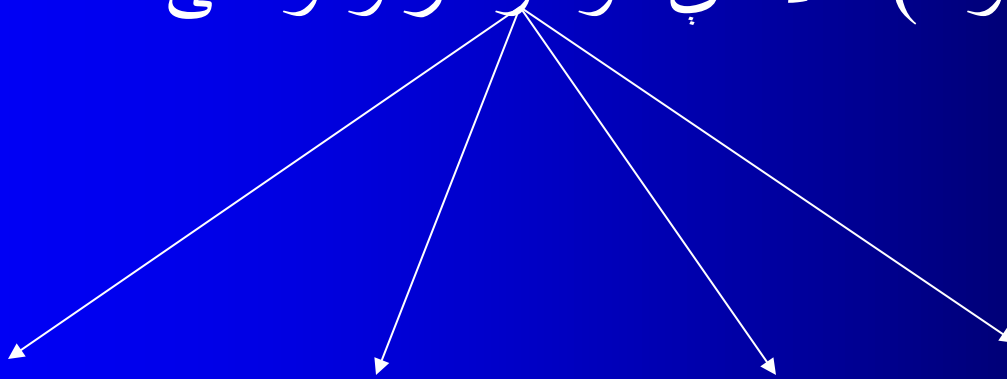
A. د څارویو کود(سره یا فضله مواد) د ټولو اهلي یا کورني څارویو په واسطه تولیدیږي، نو په دې اساس ډېره ارزانه ده، او په اسانۍ سره لاس ته راوړل کېږي.

❖ په منځنۍ توگه (۹۰۹) کپلو گرامه د څارویو سره د (۲۲۷) کپلو گرامو اساسي(عضوي) موادو، (۴،۵) کپلو گرامه نایټروجن، (۲،۳) کپلو گرامه فاسفوریک اسید(د فاسفورس ټیزاب) او (۴،۵) کپلو گرامو پوتاشیم لرونکي وي.څرنګه چې نباتات د خپل بني نمو او ودې لپاره دې ټولو موادو ته اړتیا لري نو ددې اړتیا دپوره کولو په خاطر دا یوه لویه منبع یا زېرمه شمیرل کېږي.

دڅارويو د سرې (فضله مواد يا کود) څرنگوالي

په منځني توگه (۹۰۹) کېلو گرامه د څارويو سره (کود يا
فضله مواد) د لاندي موادو درلودونکی ده

اساسي يا عضوي مواد
(۲۲۷) کېلو گرام

ناپتروجن
(۴،۵) کېلو گرامه

د فاسفورس تېزاب
(۲،۳) کېلو گرامه

پوتاشيم
(۴،۵) کېلو گرامه

B. د څارویو سره (کود یا فضلہ مواد) وسایلو او وخت ته اړتیا لري ترڅو د نباتاتو د ودې او نمو لپاره په ځمکه کې ترې ګټه واخستل شي.

❖ د نړۍ په ډېرو ځایونو کې د څارویو د سرې (کود یا فضلہ موادو) ځای کیمیاوي سرې نیولی دی.

❖ د څارویو د سرې (کود یا فضلہ موادو) ګټه نسبت کیمیاوي سرو (کود) ته داده چې د څارویو سره (کود یا فضلہ موادو) علاوه له خوراکی موادو څخه د اساسي یا عضوي موادو درلودونکي وي.

د څارویو د سرو (کود یا فضلہ موادو) شیندونکي یا وپشونکي

C. دا چي تېل او پټرول د کيمياوي سرو(کود) اساس او بنسټ جوړوي، نو ځني په دې اند دي چي د انرژي بحران به د سري(کود) دقيمت د لوړيدو سبب وگرځي.

❖ په دې کلونو کې د څارويو سري(کود يا فضله مواد) په غالب گمان د هغه شمير فارم لرونکو په واسطه مصرفيږي کوم چي عضوي يا اساسي وسايلو ته گرځېدلي دي.

د څارويو دسري(کود) په
عوض د کيمياوي سري
شپندل

د کیمیاوي سرې (کود) د ارزښتونو او دهغي څخه د گټه اخستني په منظور څه پوهېږی؟

II د څارويو سره (فضله مواد يا کود) د ډېر ارزښت او زيات استعمال لرونکي ده.

A. د څارويو د سرې (کود يا فضله مواد) ارزښت په يو لړ فکتورونو باندې ولاړ دی.

1. د هغه څارويو په نوعو پورې اړه لري چې سره (فضله مواد يا کود) تولېدوي.
2. څاروي له کومې نوعې خوراكي څخه گټه اخلي او کوم شمير خوراكي موادو ته اړتيا لري.
3. د څارويو د سرې (کود يا فضله مواد) څخه په گټه اخستني پورې اړه لري.
4. د څارويو سره (کود يا فضله مواد) د استعمال په وخت کې د نباتاتو لپاره څه قسم فعالیت يا کرڼه کوي.
5. د څارويو سره (فضله مواد يا کود) د کومو نوعو نباتاتو او خاوري لپاره تطبیقېږي.

B. د څارویو د سرې (کود یا فضله موادو) څخه گټه

اخستنه مختلفه او په لاندې شیانو برخمنه ده:

1. کیمیاوي سره (کود)

2. اساسي یا عضوي مواد

3. د ډبرو کلونو لپاره د نباتاتو د حاصلاتو د زیاتوالی سبب
گرځي

4. د نباتاتو د زراعتي کښت او همدارنگه د څرخای دواړو
لپاره ترې گټه اخستل کيږي.

د څارویو د سرې (فضله موادو یا کود)
راتولونه په دې منظور چې وروسته ترې
گټه اخستل کيږي

C. د څارويو او نباتاتو د مړه شوو موادو اساسي يا عضوي مواد دي چې د ژونديو اجسامو څخه منشا يا ريښه اخلي.

❖ سره (کود) د هغه موادو څخه عبارت ده چې دخوراكي موادو لرونکي ده او د نباتاتو لپاره اړينه برېښي.

D. د څارويو د سرو (فضله موادو يا کود) څخه گټه اخستنه ډېري توجه ته اړتيا لري په دې خاطر چې ډېر استعمال يې د مالگي او نايټریتو ستونزې منځ ته راوړي.

❖ نايټرېټ د نايټروجن د هغه شکل څخه عبارت دی چې د نباتاتو په واسطه د گټې لاندې نېول کيږي.

د څارویو د سرې (کود یا فضله موادو) اړیکه د چاپیریال سره څه شی ده؟

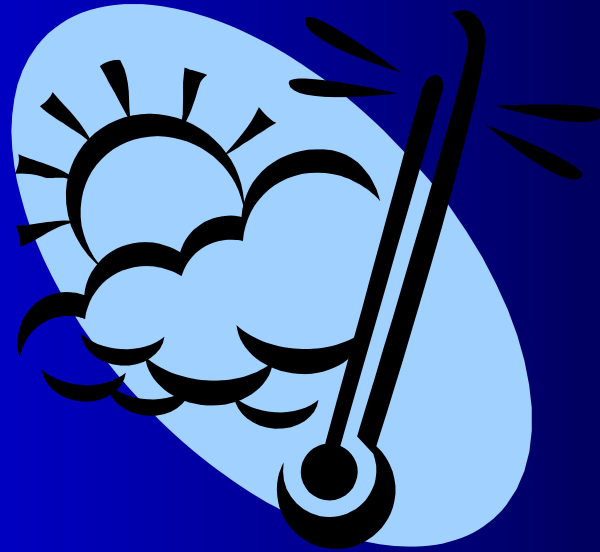
III. د چاپیریال او د څارویو د تولې داتو ترمنځ یو لړ اړیکي
شتون لري.

A. د شنو خونو اصطلاح چې د اتوموسفیر د لمر وړانګو د
جذب لپاره کارول کیږي په لاندې توګه ترې یادونه
کوو.

❖ دا چې د شنو خونو غازونه د پروالی مومي په همدې
لحاظ د زیات مقدار حرارت (تودوخي) د جذب سبب
کیږي.

❖ دا کار په یو ټاکلی وخت کې د نړۍ د اقلیم د تغیر سبب کېږي.

❖ د نړۍ اقلیمي تغیرات د حرارت (تودوخې) د درجې او د ځمکې د کرې د اوربنتونو د تغیر څخه یادونه کوي.

B. د شنو خونو غازونه په لویه پیمانه د کاربن ډای اوکساید او میتان غاز څخه عبارت دي.

❖ د څارویو د سرې (فضله مواد یا کود) ډېروالی په اتوموسفیر کې د میتان غاز د ډېروالی سبب کېږي.

❖ د څارویو د سرې (فضله موادو یا کود) څخه پرته نوري منبعی (زېرمي) هم شتون لري چې د میتان غاز تولیدوي دا زېرمي عبارت دي له بحرونو، د سکرو زيرمو یا معدنونو او داسې نورو څخه.

C. اوس مجال او په اينده کې داسې مقرارت ټاکل کېږي ترڅو د څارويو دسرې(فضله موادو يا کود) د ذخېرې او وېشنې يا توزیع په هکله تصميمونه ونيسي.

❖ دا مهمه ده په ياد ولرو چې په نړيواله کچه گرمېدل يا د تودوخي دېروالې په پرمختگ کې دي او که نه.

❖ د دېرو کلونو را په دېخوا د حرارت(تودوخي) درجې او يخونو د تغير ميلان شتون لري.

D. د اهلي يا کورني څارويو څخه په غير وحشي څاروي هم د څارويو سره(کود يا فضله مواد) تولېدوي نو په دې بنا د دې موضوع تړل يا مهار کول به يو ستونزمن کار وي.

لنڊيز/تڪرار

1. د څارويو سره(فضله مواد يا ڪود) په څه ډول روښانه کولى شي؟.
2. د څارويو د سري(فضله موادو يا ڪود) د استعمال گټي لست كړئ.
3. د چاپيريال او څارويو د سرو(فضله موادو يا ڪود) ترمنځ په شتون لرونكو اړيكو باندې رڼا واچوئ.